

طرح خانواده پایدار گام به گام اجرا می شود

آرزوی خوشبختی برای طرح «خانواده پایدار»

زهرا نعمی

کمک مشاوران به زوجین در مراکز بهداشت و نیز استمرار این حمایت برای تعدادی از زوجین به مدت یکسال، هرچند مراکز بهداشت فعلاً با بهانه قرار دادن مشکل نیروی انسانی، بودجه این کار را معطل نگه داشته اند.

گام به گام با طرح

طرح «خانواده پایدار» که اجرایش از مهرماه آغاز شده بود، در آذرماه به گام چهارم خود هم رسید. یعنی حمایت از خانواده های در معرض طلاق و زنان مطلقه با کمک کمیته امداد. پیش از این، ارجاع متقاضیان طلاق به واحدهای مشاوره آغاز شده بود تا چنانچه مشاوران در مجتمع راهنمایی و مشاوره تشخیص دهند که زندگی مشترک متقاضیان طلاق می تواند تداوم داشته باشد به او مشاوره های لازم را بدهند و در غیر این صورت انجام فرآیند رسیدگی به پرونده طلاق را تأیید کنند. حالا در مرحله چهارم تحقق این برنامه، زوج هایی که تقاضای طلاق دارند، بعد از مراحل تعیین شده در دادگستری با هدف پیشگیری از طلاق یا حمایت بعد از طلاق به کمیته امداد امام خمینی (ره) معرفی می شوند تا بر اساس بسته حمایتی متنوعی که طراحی شده، راهکارهای مناسب برای کمک به آنان بررسی و اجرا شود.

شهر خانواده

علاوه بر طرح خانواده پایدار، در مشهد خبرهای دیگری هم برای خانواده های بالقوه و بالفعل هست. فرهنگسرای خانواده، وابسته به سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری مشهد همچنان طرح هایی را در حوزه خانواده دنبال می کند: «کوچه خوشبختی» ویژه زوجین جوانی که در پنج سال اول زندگی هستند و «گام های خوشبختی» ویژه جوانان مجرد. کوچه خوشبختی برای سومین سال در 24 کانون در سطح شهر مشهد برگزار می شود و یازده گزینۀ متنوع حضوری و غیرحضوری برای خانواده های نوپا دارد. به هر حال، در کنار همه فعالیت های پیشین و کارهای جدیدی که در حوزه خانواده در جریان بوده است، شروع طرح خانواده پایدار ما را امیدوار می کند که پایتخت معنوی ایران و سایر شهرستان های خراسان بتوانند اول از آمار بالای طلاق خلاصی یابند و بعد، الگویی برای ترویج زندگی پایدار خانوادگی و کاهش آسیب های ناشی از طلاق ارائه دهند.

در آشفته بازار اقدامات پرهیاهو اما بی فرجام فرهنگی، دیدن تجربه ای قابل اعتنا همچون برنامه جامع «خانواده پایدار» به عنوان یک طرح کلان و رسمی، پیش از آن که مایه تمجید و تجلیل باشد، بهانه ای است برای نقد و تحلیل این نکته که علت اعتبار و قوت این طرح چیست و تفاوت آن با سایر اقدامات در کجاست؟

گام اول

استان خراسان رضوی برای اولین بار در کشور، برنامه جامع «خانواده پایدار» را در این استان کلید زد؛ طرحی که با مدیریت کلان استانداری و البته همکاری 35 دستگاه دولتی زیر نظر کارشناسان خبره کشوری هدایت می شود. متولیان این برنامه که بر اساس یک مسأله یابی عینی و مدیریت شبکه های استوار شده، با پنج مجموعه مطالعاتی کشور از قبیل قطب علمی خانواده، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، مؤسسه دارالحدیث قم، دانشگاه فردوسی و جهاد دانشگاهی همکاری داشته اند و بی آن که بخواهند در ورطه شبانزدگی اجرایی بیفتند، وقت مفصلی برای طراحی آن گذاشته اند. شاید برای همین هم طرح مورد تأیید دستگاه های مختلفی قرار گرفته و برای تبدیل این برنامه به یک برنامه کشوری، همه منتظر ارزیابی وضعیت آن در استان خراسان رضوی اند.

هشت مخاطب و شش رویکرد

برنامه جامع «خانواده پایدار» جامعیت را نه در پراکنده کاری، که در پیدا کردن نقطه ثقل مشکلات و تمرکز بر اولویت ها دنبال کرده است. برای همین، برای ساماندهی دو مسأله وارد میدان شده؛ یکی انباشت جوانان در آستانه ازدواج و دیگری مسأله رشد طلاق. مخاطبان برنامه هم تعریف دقیقی دارند. طرح خانواده پایدار مخاطبان خود را در 8 گروه دسته بندی می کند:

- دختران و پسران در آستانه ازدواج.
- دختران و پسرانی که قصد ازدواج دارند و در مراحل خواستگاری هستند.
- دختران و پسرانی که احساس می شود که در مرحله انتخاب تصمیم نادرست می گیرند.
- جوانانی که برای انجام آزمایش به مراکز بهداشت مراجعه می کنند.
- جوانانی که به مراکز بهداشت مراجعه کرده و کارشناسان آن جا تشخیص داده اند که کفویت های لازم را ندارند و باید حمایت شوند.
- زوجینی که به دادگستری مراجعه کرده اند.
- زوجینی که در دادگستری سازش می کنند.
- و در نهایت زوجینی که در دادگستری طلاق می گیرند.

برای تأثیر گذاری بر همه این گروه ها هم در مجموع 6 رویکرد در نظر گرفته شده است: آموزش عمومی، آموزش اختصاصی، راهنمایی و مشاوره، مداخله، حمایت های اقتصادی، اطلاع رسانی و فرهنگ سازی. در این میان، شاید مهمترین اتفاق، جدا کردن طلاق های ضروری و اجتناب ناپذیر از طلاق های غیر ضروری و اجتناب پذیری است که در اثر نداشتن مهارت ها و نبودن حمایت ها اتفاق می افتد. حتی درباره طلاق های ضروری هم، به حداقل رساندن آسیب ها و زودتر به سرانجام رساندن آن ها هدف متولیان این برنامه است.

دستگاه های قدیمی با فرآیندهای جدید

قرار است 35 دستگاه در این طرح درگیر شوند، اما فعلاً طرح بر روی 8 دستگاه متمرکز است؛ مراکزی که قرار است فرآیندهای کاری شان را در حوزه خانواده اصلاح کنند و یا فرآیندهای جدیدی تعریف کنند. این دستگاه ها عبارتند از: آموزش و پرورش، بهداشت، دادگستری، دانشگاه، نیروی انتظامی، بهزیستی، رسانه و کمیته امداد. برنامه خانواده پایدار تا اکنون با کمک اساتید، مدیران کل و کارشناسان دستگاه ها توانسته در بهسازی فرآیندهای برخی از دستگاه های هدف، به موفقیت های کم نظیری دست یابد. برای مثال در آموزش و پرورش با اتفاقات خوبی روبرو خواهیم شد. شاید هم حسرت بخوریم که چرا زمان ما این اتفاقات نیفتاده است؟ دختران سوم دبیرستانی با کتاب جدیدی در زنگ پرورشی خود سر و کار خواهند داشت که با هدف بالا بردن توانمندی های دختران در مدیریت مؤثر دو دوران مجردی و ازدواج، توسط یک تیم تحقیقاتی خبره نوشته شده است. این کتاب، مربی های خاص خودش را هم دارد که از میان مربیان آموزش و پرورش انتخاب شده و ساعت ها آموزش دیده اند. البته دانشجویان دختر و پسر هم از این قاعده مستثنی نیستند و قرار است کتاب «شکوه همسر داری» دکتر غلامعلی افروز را در کنار درس تنظیم جمعیت بخوانند. در بهداشت هم اتفاق قابل توجهی خواهد افتاد. یعنی به حداکثر رساندن اعتماد به تست های اعتیاد؛ همچنین

برنامه جامع «خانواده پایدار» جامعیت را نه در پراکنده کاری، که در پیدا کردن نقطه ثقل مشکلات و تمرکز بر اولویت ها دنبال کرده است. برای همین، برای ساماندهی دو مسأله وارد میدان شده؛ یکی انباشت جوانان در آستانه ازدواج و دیگری مسأله رشد طلاق